

Om at være mentor

I Brande Højskoles vedtægter §1 stk. 3 står der:

"Højskolens formål er inden for rammerne af de gældende regler om frie kostskoler at drive en folkehøjskole, der giver eleverne mulighed for kulturel, sproglig og personlig udvikling."

Dette betyder for Brande højskole, at vi giver eleven de forudsætninger, som skal til, for mentalt, personligt og socialt at kunne opholde sig i et undervisningslokale i den afmålte tid, at deltage i undervisningen og finde modet til at give sin mening til kende, reflektere over filosofiske, psykologiske, historiske etc. emner og få den nødvendige viden om det danske og globale samfund til at deltage i debatter, kommune- og folketingsvalg etc. og begå sig i det danske samfund. Eleven lærer at tale med om de emner, der måtte være på bordet i gruppearbejdet på den kommende uddannelse eller ved frokostbordet på jobbet.

Elevgruppen på Brande Højskole igennem de seneste 5 år

Elevgruppen på Brande Højskole har siden 1993 båret præg af, at den enkelte har haft udfordringer af forskellig karakter. Brande Højskole blev grundlagt med ønsket om at drive en skole, hvor man fx som voksen kunne lære at læse og skrive ved hjælp af en computer. På dette tidspunkt var ordblindhed ikke noget, der var særligt fokus på i samfundet. Enkelte ordblindeskoler havde dog set dagens lys, men når folkeskoletiden var ovre, var der ikke hjælp at hente. Samtidig var teknologien ikke udviklet til at kunne hjælpe ordblinde. Der var ikke kompenserende hjælpemidler eller støtteprogrammer, som man som ordblind kunne bruge. I 1993 kunne man derfor i aviserne læse, at "Højskole i Brande klar til 29. august - første højskole herhjemme - og i verden - for voksne ordblinde". Den 29. august startede 35 nye højskoleelever og 8 ansatte. Faktisk var 1993 udnævnt til Internationalt Ordblindeår i Danmark og 14 andre Europæiske lande, hvilket jo er en god historie i denne sammenhæng.

Et lille uddrag fra pressemeddelelsen fr 1993:

Ny folkehøjskole skal give eleverne det tabte sprog tilbage... Den moderne computer er et fantastisk hjælpemiddel, fordi den tålmodigt igen og igen kan vise eleven, hvor et ord er stavet forkert... Samtidig kan eleverne indspille ord i computerens hukommelse med deres egen stemme, så de kan høre ordene gentaget, sådan som de lyder. Brande Højskole skal gøre computeren til elevens papir og blyant.

Gennem årene er de unge voksne således kommet hertil med mere end "bare" at være ordblind". Mange kæmper med diagnoser, skoletræthed/skolevægning, dysfunktionelle familieforhold, tidligere misbrug, mobning og meget mere. Dog skete der noget markant med de unge i årene efter nedlukningen i 2020 (og frem). Vi oplevede pludseligt, at der, for det første, kom flere unge kvinder, og at der generelt kom flere med angst. Før 2020 var angst ikke noget, vi særligt ofte stødte på, når vi "arbejdede" med eleverne, og dét skulle vi lære at kende. For nogle bliver angsten langvarig og så intens, at de oplever en lammende fornemmelse, der hæmmer dem i at gøre almindelige dagligdags ting.

Fra Psykiatrifondes hjemmeside: Angst er en naturlig følelse ligesom vrede, jalousi, glæde og andre følelser. Men for nogle løber angsten løbsk og udvikler sig til en sygdom.

Angst er en naturlig reaktion på noget, der føles farligt. Angsten sikrer, at man reagerer hurtigt og instinktivt, og at man fx flygter eller forsvarer sig, når man føler sig truet. Men nogle oplever angst i situationer, der ikke burde udløse angst – fx hverdagsituationer som at købe ind eller tage med toget. Her er angstreaktionen ude af proportion med den reelle fare.

Der er mange grader af angst. Lige fra let nervøsitet til svære anfald af panik, hvor man er overbevist om, at man skal dø. Angst kan føles som en lammende fornemmelse, der går så meget ud over livskvaliteten, at man ikke kan føre et normalt liv. Ved generaliseret angst er angsten til stede mere eller mindre hele tiden, men med svingninger i intensiteten. Den kan også opstå som et lyn fra en klar himmel som ved panikangst.

Angst kan opstå, når man bliver belastet. Og derfor er angst ofte et symptom ved andre psykiske sygdomme og ved mange fysiske sygdomme¹.

Vores unge kommer altså nu med diagnoser og vanskeligheder af mere forskellig karakter, end vi har set det før, hvilket kræver noget helt særligt af vores vejledningsindsats og mentorarbejde.

Vejledningsindsatsen

Vores tætte, daglige kontakt med eleverne giver os mulighed for en helhedsorienteret, personlig og kvalificeret vejledning. I bestræbelsen på at få den unge tilbage på uddannelsessporet indgår en intens vejledning som i begyndelsen af opholdet har karakter af personlig coaching, går over i afklaring og senere bliver direkte uddannelses- og erhvervsrettet. Eleverne kommer videre med personlig tryghed og social styrke til at bestå en uddannelse. Det gør de ikke mindst takket være vores tætte kontakt til sagsbehandler eller vejleder. Vi giver de unge rådgivning og vejledning omkring adgangskrav til uddannelsessystemet og får desuden hjælp til at kontakte de rette instanser.

I Job- og afklaringsugen går vi i dybden med elevernes erhvervsvalg. Her følges erhvervs- og uddannelsesønskerne op af konkret handling. Der arbejdes målrettet med afklaring, vejledning og jobsøgning. Vi hjælper eleverne med at tage kontakt til uddannelsessteder eller virksomheder, skrive jobansøgninger, finpudse deres CV og få feedback fra udvalgte virksomheder. Desuden samarbejder vi med flere uddannelsesinstitutioner og praktiksteder med det formål at bygge bro til elevernes ønskeuddannelser, så eleven er på forkant med studiekraV og omgangstone på uddannelsesstedet.

Efter afklaringen lægger læreren, i samarbejde med eleven, en strategi, der giver eleven redskaber til at gøre det, eleven mener, det er vigtigt at få gjort. Brande Højskole lægger vægt på - i takt med at afklaringen finder sted - at eleven nøje planlægger detaljerne i det videre forløb: Klarhed over bolig- og transportforhold, kontakt til uddannelsessted, arbejde med studierelevante tekster, evt. besøg på uddannelsesstedet. På den måde bliver eleven klædt på til at bestå den uddannelse, hun/han vil fortsætte på efter endt ophold.

---

¹ <https://psykiatrifonden.dk/diagnoser/angst#hvader>

Mentorordning

Mentorordningen er for unge uden kompetencegivende uddannelse mellem 17½ og 25 år. Den kommunale ungeindsats visiterer til ordningen, og det skal fremgå af elevens uddannelsesplan, at eleven skal på højskole med mentor.

Unge uden ungdomsuddannelse der ved højskolekursets begyndelse er fyldt 17½ år og endnu ikke 25 år, kan som led i en uddannelsesplan udarbejdet i samarbejde med Den kommunale ungeindsats - tilbydes at deltage i et afklarende og udviklende højskoleforløb med henblik på overgang til en kompetencegivende ungdomsuddannelse.

Gennem mentorordningen tilknyttes eleven en mentor, som er ansat på højskolen (og som har taget det nødvendige mentorkursus). Mentoren støtter og vejleder eleven undervejs i opholdet igennem løbende samtaler og hjælper eleven med at opnå de mål, der er sat i elevens uddannelsesplan. Derudover udarbejder mentoren, sammen med eleven, en forløbsplan for højskoleopholdet.

En stor del af vejledningsindsatsen på BHS sker i samspillet mellem eleverne og vores uddannede mentorer. Vores mentorordning har fokus på den nære relation mellem mentor og elev. Her er fokus på, hvad eleven kan og vil, og hvad der skal ske efter endt ophold. Vi arbejder med personlig udvikling, faglig indlæring og social trivsel.

Følgende er et eksempel på et mentorforløb på 19 eller 23 uger på BHS:

1. En mentoraftale udfyldes i samarbejde med eleven med udgangspunkt i elevens uddannelsesplan.
2. Mentorforløbet består af tre større samtaler, samt en række ad hoc samtaler efter behov. Undervejs i forløbet arbejdes der bl.a. med trivsel, undervisningsparathed, studieteknikker og samarbejdsevne.
3. Start samtalen er udgangspunktet for det videre forløb og danner grundlag for undervisningen i dansk, matematik og alle andre fag.
4. Midtvejs samtalen og slutsamtalen skærper elevens opmærksomhed på livs-, undervisnings- og uddannelsesparathed.

Samtaleformer

Vi har en hel række af samtaler, som i anerkendelse af elevernes kampe med sig selv og det sociale, har forskellige funktioner i løbet af et ophold. Nogle ligger fast på kalenderen andre er ad hoc.

3 samtaler i løbet af et ophold. Én eller to lærere taler med hver enkelt elev i starten, midtvejs og i slutningen af et ophold. Der er udførlige manualer på hver samtale. Disse samtaler er vi forpligtede til at tilbyde vores mentorelever, men på Brande får alle elever disse tre skemalagte samtaler.

Anerkendelsessamtale, hvor den unge kaldes til samtale for at få fortjent ros.

Omsorgssamtale, hvor den unge tydeligt at brug for omsorg og at "læsse af".

Praktisk samtale, hvor man som mentor skal hjælpe og vejlede med noget helt praktisk; jobsøgning, adresseflyt, breve i eboks osv.

Ad hoc-samtale, når eleven har brug for en snak; efter undervisningen, over gården, om aftenen osv.

Adfærdssamtale og rammesættende samtale, hvor elev og lærer drøfter specielle hensyn, som vil hjælpe eleven videre i undervisningen eller i det sociale samvær.

Bortvisningssamtale, når alle muligheder er opbrugt ("hjem på en tænker" eller ved hashrygning o.a. øjeblikkelig bortvisning kombineret med kontakt til baglandet). Vi siger "fastholdelse først og fremmest", og vi går meget langt i vores forståelse og tålmodighed med en elev. Men det kan jo ske – i alleryderste tilfælde - at eleven og Brande Højskoles veje må skilles.

Disse samtaler kræver forberedelse. Man skal som mentor hele tiden overveje, hvor man befinder sig i disse samtaleformer; hvad er det for en samtale, jeg går ind til? (velvidende at dette kan ændre sig undervejs i samtalen). Samtidig skal man som mentor også tænke på bæredygtighed i forhold til fx tid. Går man ind til en samtale med en elev, der har for vane at "stjæle din tid"? I så fald skal man nøje overveje, hvordan man så præcist som muligt kan komme til sagens kerne. Et andet aspekt er: Hvor skal jeg have min samtale? Er denne samtale på værelset, over gården, i en sofa, stående, gående eller på kontoret. Hver ting på sit sted og til sin tid.

Case

Elev K var elev på Brande gennem flere ophold. K startede allerede på sit første ophold som mentorelev, og hun fik tilknyttet en mentor. K havde forskellige diagnoser og en traumatiseret barndom med i bagagen. Én af diagnoserne var blandt andet angst; i en svær grad. Dette kunne komme til udtryk på flere forskellige måder, men nogle af de måder, hvorpå hun gennem hele opholdet kæmpede var; at falde i søvn (sygdomsangsten spillede ind); og dermed at stå op, at komme ud fra værelset og generelt var dagligdagens rutiner (inkl. hygiejne) en udfordring. K kom på Brande Højskole for at blive afklaret til fremtiden. K var fagligt godt begavet, men manglede alligevel eksamen i nogle fag for at kunne komme ind på en ungdomsuddannelse. For K spillede ikke bare angsten ind; også borderline og særlig sensitivitet gjorde det svært for K at mestre nogle strategier, som hun, sammen med sin mentor, havde sat op. Når én strategi var blevet anvendt, kom den næste udfordring buldrende og samme strategi ville falde til jorden og/eller blive glemt.

Det vanskelige i dette tilfælde, for en mentor, var, at der konstant var noget i spil, og vejen til "god erfaring" var lang, hvilket gjorde, at det ofte føltes som ét skridt frem og to tilbage. Mentorordningen gav dog plads til, at der kunne bruges tid, og der kunne prøves af. De fleste af samtaleformerne ovenfor beskrevet blev også anvendt, og det var tydeligt for mentoren for K, at samtaleformerne kunne bruges aktiv i forbindelse med forberedelsen af de forskellige samtaler. Fx ville mange af samtalerne have karakter af "omsorgssamtale" eller "ad hoc-samtale", men nogle gange var det også afgørende, at samtalen blev rammesættende, så K hele tiden vidste, hvor grænserne for at være højskoleelev er (fx i forbindelse med mødetider/mødepligt).

Samtaleformerne blev for mentorer også brugt som et værktøj. Nogle dage kunne K ikke overskue de praktiske samtaler, fordi det ofte handlede om fremtiden (som for hende var særdeles skræmmende), men immervæk nødvendige. Derfor kunne en anerkendelsessamtale med fordel bruges forud for en praktisk samtale, således at K var åben for en dialog. Samtalerne kunne dog aldrig tage for lang tid, hvilket også var et aspekt i forhold til planlægningen, for K ville på et tidspunkt "stå af" og være fyldt op, og dér ville det ikke længere være muligt at få noget fornuftigt ud af samtalen.

K kom på Brande med et mål om personel udvikling (jf. vedtægterne). Mentorens oplevelse af K's forløb er - også fordi K selv udtalte det - at højskoleopholdet for hende var et vendepunkt.

Refleksioner

Når vi har med denne gruppe unge mennesker at gøre, som kæmper mere end almindeligt med livet, så skal vi være godt klædt på. Erfaring er vigtig – og den har vi! Ancienniteten på Brande er meget høj, men det kan vi jo selvfølgelig ikke altid regne med, at den er. Derfor er det vigtigt, at vi hele tiden arbejder med os selv og hinanden og holder en tæt dialog mellem mentorerne, således udfordringer, erfaringer og gode historier kan deles.

Interne pædagogiske punkter på møder klæder de enkelte lærere på til at tackle en undervisning, der med en bred almen karakter sætter eleven i stand til at klare sit eget liv, fungere i en undervisningssituation, deltage og lære.

Når vi får en ny højskolelærer ind i kollegiet har denne jævnlige møder (både faste og ad hoc) med to erfarne lærere, som giver sparring på den nye læreres adfærd, didaktik og socialpædagogiske udfordringer. Dette følges op af erfaringsdeling sammen med resten af lærerteamet. Den nye lærer deltager i lærermøder, hvor "vi ikke lader det ligge", hvis problemer måtte opstå i forhold til ledelse, kolleger eller elever – eller hvor didaktik og undervisning af bred almen karakter er temaet.

Med denne selvevaluering for øje kunne det meget vel være tid til endnu engang at kigge nærmere på ekstern efteruddannelse og mini-forløb, der kunne støtte den enkelte mentor i arbejdet med de udsatte unge.